

Leeuwarder gevangenis in vijf jaar dicht

LEEWARDEN – Het ministerie van justitie wil het huis van bewaring in de Leeuwarder binnenstad sluiten. Ondanks de f20 miljoen kostende renovatie van enkele jaren terug, voldoet de strafinrichting niet langer aan de eisen van de tijd. De Blokhuispoort gaat over vijf jaar dicht.

Ook het Groninger huis van bewaring wordt gesloten. Daarvoor in de plaats komt in Groningen een nieuwe inrichting met 192 cellen. Clusterdirecteur Ton Vroon heeft vanmiddag het personeel ingelicht. „De plannen moeten binnen een jaar of vier, vijf hun beslag krijgen”, zegt justitiewoordvoester Charlotte Mentes. „De plannen moeten nog besproken worden met de ondernemingsraden en het personeel.”

„De Blokhuispoort is op zijn zachtst gezegd niet up to date”, zegt Vroon. „Er zitten zelfs nog gietijzeren bouwelementen

in . . . Het gebouw voldoet op een bepaald aantal punten niet aan de arbo-normen.” Het zou een investering van bijna f6 miljoen vergen om de gevangenis aan te passen.

De voorgenomen sluiting staat in het nieuwe masterplan gevangeniswezen. „Dat hangt samen met de landelijke cellencapaciteit”, aldus de directeur. De Blokhuispoort biedt plaats aan 158 gestraften. Er werken ongeveer 48 bewaarders en 20 beveiligingsmedewerkers. Het monumentale bouwwerk kwam in 1876 gereed en is daarmee een van de oudste strafinstellingen in ons land.

• EEN BLOKHUISPOORT zonder arrestanten. Een inspirerende gedachte! Het monument moet natuurlijk blijven. Maar oude gebouwen zonder bewoners hebben de neiging te verkrotten. Dus nieuwe zijn nodig. Maar wie, of wat? Er dolen nogal wat potentiële gegadigden rond, op zoek naar onderdak . . .

. . . Daklozen natuurlijk, die nog steeds geen dagopvang hebben. Het gemeentebestuur, dat helemaal niet lekker zit in het oude Omrop Fryslân-pand aan de Groeneweg. Automobilisten die maar geen parkeerplaats kunnen vinden. Het Natuurmuseum, dat om extra ruimte verlegen zit. Het provinciaal bestuur, dat aan de Tweebaksmarkt te krap zit . . .

bc 31-5-01 Personeel gelooft niet in sluiten gevangenis

LEEWARDEN – De ondernemingsraad van De Blokhuispoort is er van overtuigd dat dit Leeuwarder huis van bewaring zijn huidige functie behoudt. Or-voorzitter Lex de Jong kan zich dan ook absoluut niet vinden in het plan om een deel van het Fries Museum in de gevangenis onder te brengen.

Eind vorig jaar kondigde Justitie aan dat het in 1876 gebouwde gevangeniscomplex in de binnenstad voor sluiting in aanmerking komt. Om aan de arbo-eisen te voldoen, is een aanpassing van f5,8 miljoen nodig. Dat vindt het ministerie te duur.

Er volgde een onderzoek naar de gevolgen van de sluiting. Uit de resultaten trekt het personeel de conclusie dat De Blokhuispoort nog steeds geschikt is voor het huisvesten van ge-

detineerden. Een recente risicoinventarisatie heeft de medewerkers in die overtuiging gesterkt.

Hun mening staat haaks op de justitieplannen om de huizen van bewaring in Leeuwarden en Groningen binnen vijf jaar af te stoten. Het ministerie wil voor f40 miljoen een nieuw gevangeniscomplex bouwen, met plaats voor 192 gedetineerden. Daarmee verliest het Noorden 73 cellen. De Randstad krijgt die extra celruimte erbij.

„Onlogisch”, vindt de or-voorzitter. Door het huidige cellentekort kennen de strafinrichtingen een bezettingsgraad van 103 procent, zo benadrukt De Jong. Hij wijst bovendien op de moeilijkheden van justitie bij het werven van gevangenispersoneel in het westen.

Telegraaf 7-3-02

Justitie overweegt nieuwe gevangenis voor Leeuwarden

Van onze correspondent
LEEWARDEN,
woensdag

Justitie overweegt een nieuwe gevangenis te bouwen in Leeuwarden, als alternatief voor de eeuwenoude gevangenis in de binnenstad van de Friese hoofdstad.

De monumentale stadsgevangenis met 158 cellen moet waarschijnlijk dicht vanwege de hoge exploitatiekosten, tot woede van de personeelsleden en de gemeente. Personeel van De Blokhuispoort biedt volgende week een petitie aan bij de Tweede-Kamercommissie van justitie voor het openhouden van de gevangenis.

LC 17-10

Provincie achter behoud gevangenis

LEEWARDEN - Gedeputeerde staten zullen binnenkort de voorgenomen sluiting van de Leeuwarder gevangenis De Blokhuispoort bespreken. Bertus Mulder zegde dit gisteren toe aan Jeanet Dijkema (CDA), die de sluiting in het licht van niet opgepakte drugskoeriers „een verkeerd besluit op een verkeerd moment” noemt.

Hoewel de provincie formeel niks met het vroegere huis van bewaring heeft te maken, stelde Mulder zich vierkant op achter de „trefflike réaksje fan boargemaster De Boer fan Ljouwert.” Hij was met Dijkema eens dat de sluiting „in skizofrene situaasje” sjept.

Plan om gevangenis te
sluiten snel afblazen.

Trots op Blokhuispoort

Op 28 maart heb ik in van Gewest tot Gewest een reportage gezien over de monumentale gevangenis in Leeuwarden. Het is een gebouw dat justitie wil sluiten, terwijl het personeel zich afvraagt wat deze ambtenaren bezielt.

Het gebouw is nog niet zo lang geleden ingrijpend gerenoveerd en is schijnbaar nog zeer functioneel. Er werd een prachtige sportzaal getoond en er zaten tevreden klanten. De kok van de inrichting sprak zelfs van de mooiste gevangenis van Nederland en gaf blijk van zijn grote betrokkenheid van het werk in (zijn) gebouw. De bewaarder, die dagelijks probleemloos 50 kilometer aflegde op zijn fiets om in gepaste conditie zijn werk te doen, liet vol ingehouden trots zijn werkterrein zien en toonde zijn onbegrip over de onbezonnenheid van de overheidsambtenaren die de sluiting willen doorvoeren.

Pim Fortuyn heeft al aangegeven dat het niet aan ambtenaren is om te regeren. Deze ambtenaren hadden zich geen slechter moment kunnen beden-

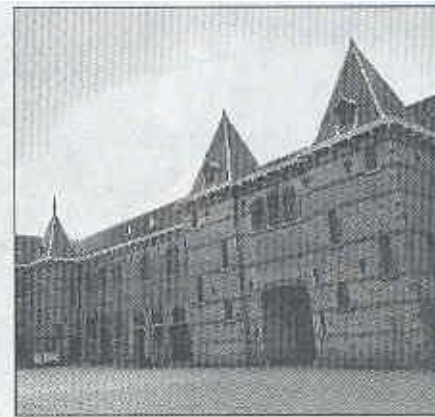


Foto LC/Paul Janssen

ken om deze sluiting aan te kondigen. In Leeuwarden is celruimte en personeel. De bevolking heeft er geen moeite mee dat er in het centrum een gevangenis is. Kom daar maar eens om in andere plaatsen zoals bijvoorbeeld in Zaandam. Tegen de overheid zou ik willen zeggen: tel je zegeningen. Geschikte celcapaciteit breek je in deze tijd niet af. De politiek moet hier de ambtenaren terugfluiten en de sluiting ongedaan maken. Of moet er eerst vloerverwarming in de cellen?

Leeuwarden.

A. M. Peters.

Vrijdag 8 maart 2002

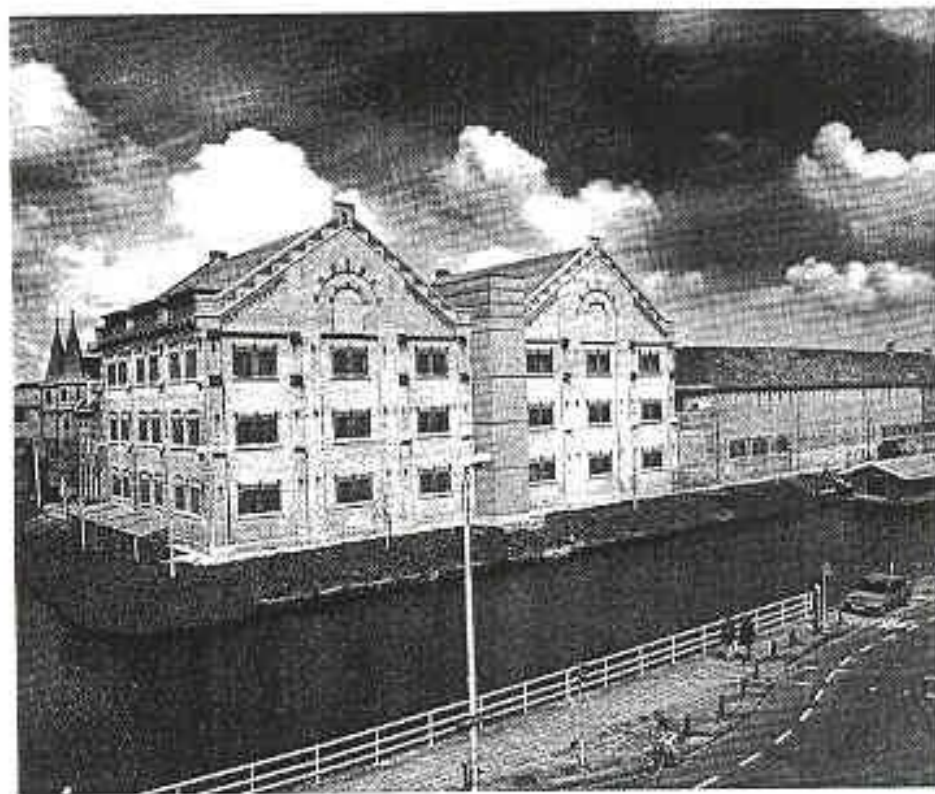
Cipers zien af van geding om sluiting Blokhuispoort

LEEWARDEN - De ondernemingsraad van het Leeuwarder Huis van Bewaring De Blokhuispoort ziet af van een rechtszaak tegen de voorgenomen sluiting. Er blijkt te weinig grond zijn voor een gerechtelijke procedure. De ondernemingsraad overwoog aanvankelijk de gewraakte sluitingsplannen van justitie aan te vechten bij de ondernemingsraad-kamer van de rechtbank in Amsterdam. Een jurist adviseerde de or daar van af te zien. „De rechter kijkt alleen naar de procedure en daar is niks op aan te merken”, aldus voorzitter Lex de Jong. De bewaarders proberen nu door lobbyen het ministerie van justitie op andere gedachten te brengen.

Justitie wil nieuwbouw Huis van Bewaring Groningen

De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het ministerie van Justitie wil een nieuw Huis van Bewaring in Groningen bouwen met een capaciteit van 192 plaatsen. Het gebouw moet in 2005 klaar zijn. Daarna worden de bestaande Huizen van Bewaring in Leeuwarden en Groningen gesloten. De Blokhuispoort in Leeuwarden blijft nog een tijd stand-by voor het geval er nog tijdelijk meer capaciteit nodig is. Volgens DJI is grondige renovatie van de bestaande HvB's nodig, maar kost het opknappen zoveel dat nieuwbouw meer voor de hand ligt. Bovendien wordt renovatie van De Blokhuispoort moeilijk omdat het een monumentaal pand is. De ondernemingsraad van De Blokhuispoort reageerde verbijsterd op het besluit. Volgens de

OR is sluiting van hun gevangenis in een tijd van cellentekort en heen-zendingen onbegrijpelijk. In Groningen zijn nu 110 cellen en in Leeuwarden 158, aldus de OR. Het nieuwe HvB krijgt 192 cellen en dus verliest de regio 76 cellen aan capaciteit, aldus de raad. Volgens de OR gaat DJI tegen hun advies in. OR-voorzitter Lex de Jong overweegt juridische stappen. De ABVAKABO schaart zich achter de argumentatie van de OR. Ook de vakbond vindt de sluiting een slechte zaak. 'Capaciteitsramingen van het ministerie zitten er vaak naast. Het moet nog maar worden afge-wacht of de voorspellingen nu wel juist zijn. We zijn bang voor het rondpompen van cellencapaciteit en personeel', zo reageert regiobestuurder Erik Gerritsen. (ib)



De ogen uitgestoken of een priem door de tong

Dossier Leeuwarden

Dit is een aflevering in een reeks historische verhalen over de stad Leeuwarden. De artikelen komen tot stand in samenwerking met het Historisch Centrum Leeuwarden, dat een schat aan opmerkelijke, vaak bizarre gegevens over vroegere Leeuwarders bevat.

Door Jaap Hellinga

DE MENS is slecht en al eeuwen lang buigen rechters zich in Leeuwarden over gruwelijke misdrijven. Hun vonnissen waren vaak even gruwelijk, zo blijkt uit de 'Chronologische lijst van de merkwaardigste meest criminele sententiën van het Hof van Friesland te Leeuwarden, ter canselarij uitgesproken van 1516-1800'.

De lange opsomming begint met Wijbe Sacles, die op 23 september 1516 zijn hoofd verloor op de Brol. In dat jaar was Karel V uitgeroepen tot koning van Spanje en de arme drommel had het gewaagd zijne majesteit te beledigen.

Op 11 juli 1517 maakte de beul opnieuw zijn gang naar de Brol. Ditmaal om er ene Hamke van Dockum de beide ogen uit te steken. Wat de veroordeelde op zijn kerfstok had, wordt uit de stukken niet duidelijk.



Waar nu het kantoor van ziektekostenverzekeraar De Friesland staat, stonden vroeger de galgen van Leeuwarden. De ter dood veroordeelden hingen aan de Harlinger Trekvaart te kijk voor de passanten. Op deze prent uit het zeventiende-eeuwse inschrijffregister van de Leeuwarder Studenten Vereniging in Franeker is rechts het galgenhuisje te zien. In het midden staan het rad en de staken waarop afgehakte hoofden werden gespiest. Links is de galg zichtbaar. De doden hingen er soms zo lang rottende lichaamsdelen in de onderliggende put vielen.

Illustratie Historisch Centrum Leeuwarden

De rechtsgeleerden in de canselarij waren niettemin zelden mild. Schoolmeester Ballinck Sjoerds uit Rinsumageest kreeg in 1527 de doodstraf „wegens oneerbaarheden en verkrachten van sijne schoolmeisjes van 6, 7 of 8 jaren”. Zijn afgehakte hoofd werd op een staak gezet.

Dan kwam Frans Sijszoon er op 17 maart 1562 beter van af,

maar zijn misstap was dan ook aanzienlijk minder ernstig. De Leeuwarder moest voor de rechtbank verschijnen vanwege opruiende woorden over burgemeester Jacob Geelis.

Het vonnis klinkt anno 2003 creatief: Frans moest „in een linnen kleed blootshoofds en met een brandende toorts” naar het raadhuis „en aldaar op sijn knieën God, de raad en bovenal

de burgemeester om vergiffenis bidden”. Vervolgens toog de veroordeelde in zijn boetekleed naar de kerk bij de Oldehove om „voor het heilig sacrament te offeren”.

De straf voor Frans Hauckes was pijnlijker. Op 23 maart 1574 geselde een scherprechter de strafklant en bij wijze van sadistisch toetje stak de gerechtsdienaar hem een priem door de

tong. Waarom? Frans had zich laten omkopen „om valsche geuigenisse te doen”.

Auck Jauckes uit Lippenhuizen vond op 15 oktober 1659 haar vreselijk einde. Ze werd in een zak bij de galg gesmoord. De beulsknechten hingen haar stoffelijke overschot daarna aan een rad op „hebbende in de eene hand een gemaakte doorsneden pop, en in de andere een mes”. Zo kon iedere voorbijganger zien wat justitie voorhad met moeders die hun eerstgeborene ombrachten.

Een wonderlijke veroordeling kregen Antje Alberts en Neeltje Sickes. De dames hadden appels gestolen uit een hof onder Sint Anna. Het duo werd op 22 oktober met 1718 „met een netje met appels boven het hoofd geseld”. Of dat al niet genoeg was, moesten de dievegges ook nog eens drie jaar in het tuchthuis zuchten.

Het stellen van afschrikwekkende voorbeelden bleef een rol spelen in de rechtspraak. Nadat tweevoudige moordenaar Abraham Roest zich in 1743 eigenhandig de keel had doorgesneden, kreeg hij alsnog een postume straf: hij werd met een mes in zijn hand „bij de galge op het rad gesteld”.

Het pakte voor criminelen soms ook gunstig uit. Nadat in 1754 het tuchthuis in de Friese hoofdstad afbrandde, werden alle gevangenen in vrijheid gesteld. Justitie verbande hen naar buiten de provincie, dan moesten die boeven daar maar zien of ze op het rechte pad bleven. In Friesland zaten ze er in ieder geval niet meer mee.

Handenarbeid was een belangrijk onderdeel van het leven in gevangenissen. In Leeuwarden was op 7 juli 1954 een expositie van bajesklanten. Het gevangeniswezen wilde de gedetineerden een vak leren, getuige de tekst 'Van hobby tot professie'.

